

№ 25/1954.

s e s framställning № 25/1954 till Ålands

landsting med förslag till landskapslag om Å-

lands flaggas dag.

Vid Landstingets vintersession detta år beslöt Landstinget hos landskapsstyrelsen anhålla om landskapsstyrelsens utlåtande och förslag med anledning av landstingsman Carl Holmqvists lagmotion med förslag till landskapslag om firande av en landskapet Ålands självstyrelsedag (14/1954). Vid behandlingen av motionen uttalade lagutskottet i sitt betänkande (8/1954) som sin åsikt att förslaget i princip kunde omfattas, men borde den lämpligaste dagen måhända vara en annan än den av motionären föreslagna, d.v.s. den dag, då den första självstyrelselagen publicerades eller den 6 maj. Stora utskottet (9/1954) omfattade lagutskottets betänkande.

Landskapsstyrelsen har under beredningen av ärendet införskaffat utlåtande av landskapsarkeologen beträffande den lämpligaste dagen.

I detta utlåtande framhåller landskapsarkeologen bl.a.:

"Den dag, som skall firas till åminnelse av självstyrelsens tillkomst, bör naturligtvis vara denna självstyrelses "födelsedag". Att lagutskottet inte omfattat petitionärens förslag till datum, beror

uppenbarligen därpå, att utskottet lagt vikt vid den åländska befol-
ningens historiska inställning till den ursprungliga självstyrelse-
lagen. Som bekant var det ju någonting annat, som ålänningarna hade
kämpat för och hoppats på. Lagen av den 6 maj 1920 angående själv-
styrelse för Åland som tillkommit utan medverkan av ansvariga å-
ländska organ, hade ju bjudits ålänningarna såsom ersättning för det
ta andra. Men den avböjdes enhälligt och uttryckligen av de försam-
lade folkvalda kommunalmännen på en stämma i Mariehamn den 4 juni
samma år, vilken stämma utlysts av Finlands regering. Lagen av den
6 maj 1920 är sålunda intet uttryck för den åländska folkviljan.

Självstyrelsens tillkomsthistoria begynner utan tvivel med det
interkommunala mötet på Ålands folkhögskola i Finström den 20 augusti
1917, där de närvarande kommunala representanterna enhälligt reste
kravet på, att ålänningarna liksom andra folkminoriteter inom det i
upplösning varande ryska riket skulle genom en folkomröstning själva
få bestämma om sin statssamhörighet och samhällsform. För de flesta
ålänningar föreföll det då lika naturligt, att Åland som ett gammalt
svenskt landskap, sedan tvånget av 1809-års Fredrikshamnshfred undan-
röjts, skulle vinna anslutning till Sverige som att Finland skulle
ernå fullt oberoende. Men kravet på folkomröstning mötte oväntat

stånd på finländskt håll, ehuru man där samtidigt åberopade självbe-
stämningsrätten icke blott för sin egen statliga frigörelse, utan
också för möjliggörande av anslutning till Finland av finska folk i
ryska Karelen, vilka aldrig haft någon statlig samhörighet med Fin-
land.

De åländska önskemålen vunno snart understöd av Sveriges statsmak-
ter och folk, men först genom ett uttalande av den franske konseljpre-
sidenten N. Clemenceau av den 27 september 1919 i deputerade kammaren
kom Finlands regering till klarhet om, att de åländska strävandena
även vunnit beaktande inom tongivande kretsar vid fredskonferensen
i Versailles. Resultatet lät inte länge vänta på sig. Redan den 9
oktober samma år skyndade sig Finlands regering att giva i uppdrag
åt en statskommitté att i brådskande ordning utarbeta ett förslag till
lag om självstyrelse för Åland. Initiativet ledde till att Finlands
riksdag med anmärkningsvärd enighet den 30 april 1920 antog självsty-
relselagen, som utan dröjsmål stadfästes av presidenten den 6 maj.

Härmed var emellertid inte den åländska självstyrelsen ett full-
bordat faktum. Den andra parten, Ålands folk, vägrade bestämt att
taga emot det som bjöds. Först efter det Nationernas förbunds råd,
till vilket Ålandsfrågan på förslag av England hänskjutits, den 24

juni 1921 beslutat, att Finland skulle erhålla suveräniteten över Åland på villkor att det drog försorg om att landskapets svenska karaktär komme att bevaras, sammanträdde det s.k. illegala landstinget, som utgjorde en delegation, utsedd av de åländska kommunalfullmäktige, den 23 februari 1922 och beslöt rekommendera ett antagande av den erbjudna självstyrelsen i den form den förelåg i 1920-års lag med tillägg av de garantier, som Nationernas förbunds råd ansett nödvändiga för skyddet av det svenska språket och den svenska kulturen på Åland. Den 8 maj samma år gingo ålänningarna till val, därmed betygande sin vilja att tillämpa självstyrelselagen och den 9 juni sammankom det sålunda valda landstinget till sitt konstituerande plenum.

Uppenbarligen kunna tvivel framföras rörande lämpligheten av att välja den 6 maj till "självstyrelsedag". Men även gentemot den 8 maj, som synes föresvävat landstingets lagutskott såsom en lämplig datum, kunna vägande anmärkningar riktas. Dagen medförde ju icke någon lagstiftningshandling eller något beslut av något ansvarigt åländskt organ och kan sålunda knappast ges en sådan betydelse, att den skulle kunna betraktas såsom självstyrelsens tillkomstdag. Dessa kvalifikationer tillkomma i stället i hög grad den 9 juni, då de

första gången lagligen valda landstinget trädde i funktion. Men denna landstingets första livsyttning grundade sig uteslutande på lagen av den 6 maj 1920, som sålunda, trots allt, utgör den åländska självstyrelsens konstitutiva statshandling.

Med visst fog kan sålunda den 9 juni betecknas såsom den åländska självstyrelsens "födelsedag", men tidpunkten lämpar sig illa för en festdag, som bör synas och observeras inom alla befolkningskretsar. Skulle denna dag väljas till "självstyrelsedag", så skulle det unga Åland, som besöker skolorna, gå miste om den solenna påminnelse om den långa kampen för vinnande av nationell trygghet, som ett skollov med tillhörande hembygdsfestligheter och allmän flaggning otvivelaktigt skulle medföra. Denna synpunkt, som även noterats av landstingets lagutskott, är högst beaktansvärd. Under sådana omständigheter kan jag inte finna annat, än att den av petitionären föreslagna dagen, den 6 maj, alltså den dag, då självstyrelsens konstitutiva statskungärd promulgerades, är den lämpligaste för firande av en "självstyrelsedag".

Vid den slutliga behandlingen av ärendet i landskapsstyrelsen har landskapsstyrelsen funnit, att man inte kan anse självklart att just en viss dag borde firas som självstyrelsedag. Dessutom ger de tid-

punkter, som varit på tal i samband med den första självstyrelsens tillkomst, inte odelat angenäma minnesbilder för dem, som då var med i kampen om Ålands särställning. Därför anser landskapsstyrelsen det vara lämpligare att i stället fira en Ålands flaggas dag, detta så mycket hellre som flaggan är symbolen för vår självstyrelse, huru denna än vid olika tidpunkter har gestaltat sig. Flaggas tillkomst kan också sägas ha hälsats med glädje i alla kretsar, då det väsentliga den gången mera var att flaggan kom till än dess utseende. I detta fall är det också självklart vilken dag som bör firas; den 7 april, då landskapslagen om Ålands flagga utfärdades och flaggan förty första gången kunde hissas. Tidpunkten är också lämplig ur den synpunkten, att dagen infaller under skoltermin och skoleleverna alltså genom skollovet redan vid unga år får kännning av att det är något särskilt med den dagen.

Ehuru landskapsstyrelsens förslag med denna utgångspunkt kommer att innehålla väsentligt annorlunda stadganden än vad motionären åsyftat anser landskapsstyrelsen likväl att motionens syftemål på detta sätt lämpligast förverkligas.

På grund av vad ovan anförts får landskapsstyrelsen vördsamt föreslå,

att Landstinget måtte antaga nedanstående

L a n d s k a p s l a g

om Ålands flaggas dag.

I enlighet med landstingets beslut stadgas:

1 §.

Den 7 april skall inom landskapet Åland firas som Ålands flaggas dag.

2 §.

På byggnad, som inrymmer landskapets ämbetsverk eller inrättning eller på dominerande plats invid sådan byggnad skall den 7 april hissas landskapet Ålands flagga.

Ligger landskapets fartyg den 7 april vid kaj eller för ankar och är det då utrustat för trafik, skall därpå anordnas högtidsflaggning enligt internationellt bruk.

3 §.

Flaggningen begynner kl. 8 och avslutas kl. 19,30.

4 §.

Den 7 april skall arbetet i landskapsstyrelsen och samtliga densamma underlydande inrättningar och skolor ävensom kommunala inrättningar och skolor inställas såsom på helgdag.

Mariehamn den 13 oktober 1954.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Viktor Strandfält.

Bitr. landskapssekreterare

Rolf Sundman.

N 18/1954.

LAGUTSKOTTETS betänkande N 18/1954 med anledning av landskapsstyrelsens framställning till Ålands landsting med förslag till landskapslag om Ålands flaggas dag. (N 25/1954)

Förenämnda framställning, varöver landstinget inbegärt lagutskottets utlåtande, har utskottet behandlat och får för landstinget värdsammast framhålla följande:

Tanken på en särskild högtidsdag, ägnad att samla Ålands befolkning kring självstyrelsen samt väcka och stärka insikten om de rättigheter och skyldigheter, som självstyrelsen medför, framfördes av landstingsmannen Carl Holmqvist i en lagmotion till 1954 års landsting. Motionären har tänkt sig dagen som en självstyrelsedag och som lämpligt datum föreslagit den 6 maj eller årsdagen för den första självstyrelselagens utfärdande.

Lagutskottet, som i mars 1954 gav betänkande över motionen, ställde sig förstående till tanken, men tveksamt ifråga om lämpligheten av den föreslagna dagen, när någon annan dag måhända med större skäl borde firas såsom självstyrelsedag. Fördenskull förordades ytterligare beredning av förslaget i landskapsstyrelsen, till vilken landstinget även hänsköt detsamma.

Sedan landskapsstyrelsen, såsom av dess föreliggande framställning framgår, allsidigt prövat saken, har den med omfattande av motionens syftemål kommit till den uppfattningen, att landskapet Ålands högtidsdag icke borde firas såsom självstyrelsedag och ställas i samband med självstyrelselagstiftningen eller någon av de dagar, då åtgärder för självstyrelsens genomförande vidtogs eller något självstyrelseorgan trädde i funktion. I stället borde landskapets befolkning sluta upp kring landskapets genom landskapslag godkända flagga såsom den synliga symbolen för självstyrelsen och fira en Ålands flaggas dag. Motiven härför anföras utförligt i framställningen.